

RUSYA-AB ÇEKİŞMESİNİN SİYASAL BİR GÖRÜNÜMÜ OLARAK MOLDOVA SEÇİMLERİ VE GAGAUZYA

Bekir Caner ŞAFAK

Misafir Araştırmacı

Analiz No : 2025 / 42

15.10.2025

Moldovada 28 Eylülde gerçekleşen parlamento seçimlerinde Moldova Cumhurbaşkanı Maia Sandunun Eylem ve Dayanışma Partisi (PAS), yüzde 50,2 çoğunlukla parlamentodaki 101 sandalyenin 55ini alırken dört partiden teşekkül eden Vatansever Seçim Bloku (BEP) ise yüzde 24,17 ile 26 sandalye almıştır. Batılı medya ve kamuoyunda Moskova ile Brüksel arasındaki bir tercih olarak değerlendirilen seçimin sonuçları da böylece Brükselin ve Ukraynanın zaferi olarak yorumlanmaktadır. Seçim arifesinde Cumhurbaşkanı Sandunun Kremlini dezenformasyon yaymak için yüz milyonlarca avro akıtmakla suçlamasının ardından Rusyanın kitlesel isyan ve istikrarsızlaşma amacıyla suç unsurlarını koordine ettiği iddiasıyla polis baskınları düzenlenmiş ve Rusya yanlısı iki partinin seçmen rüşveti, yasadışı parti finansmanı ve kara para aklama iddialarıyla seçime girmeleri yasaklanmıştır. Avrupa Birliği (AB) de seçimlerde açıkça rengini belli etmiş, Avrupa Komisyonu sözcüsü Rusyanın seçim sürecine derinden müdahale ettiğini ileri sürmüştür. Rusya-Ukrayna Savaşının halen fiilen devam ettiği bir ortamda Moldovada AB yanlısı parti yerine Rusya yanlısı bir partinin seçimleri kazanması, AB tarafından doğu kanadında büyük bir çatlak ve Ukraynanın çevrelenmesi şeklinde yorumlanacaktı.[1] Bu tabloya bakıldığında seçimlerin gerçekleştiği atmosferi asıl belirleyen etkenin iç siyasetteki farklılaşmalardan ziyade bloklar arasındaki jeopolitik konumlanma mücadelesi olduğu söylenebilir.

Jeopolitik Açıdan Moldovanın Sıkışmışlığı

Moldovanın coğrafi olarak konumuna bakıldığında kuzey, doğu ve güneydoğu sınırlarında Ukrayna yer alırken Prut Nehrinin çizdiği batı sınırında Romanya yer almaktadır. Moldovanın doğusunda ise Dinyester Nehri tarafından ayrılan Trandinyester ayrılıkçı bölgesi yer almaktadır. Balkanlar ile Ukrayna arasında köprü işlevinde olan Doğu Avrupa ülkesi Moldova, bu bakımdan jeopolitik bir öneme sahiptir. Bu konumu dolayısıyla da

NATO ve AB ile Rusya arasındaki rekabetin görünüm kazandığı bölgelerden birini teşkil etmektedir. Ortodoks-Slav etki alanında değerlendirilebilecek Moldovanın günümüzde çözülmesi gereken önemli sorunları mevcuttur ki bunların bazılarının tarihsel arkaplanı da mevcuttur. Bunlar; Moldovanın tarihsel ve etnik sınırlarıyla siyasal sınırlarının örtüşmemesi, ulusal kimliğin belirsizliği (Romen mı yoksa Moldovalı mı?), güvenlik ve istikrar sorunu, ekonomik bunalımlar ve işsizlik nedeniyle dış göç, bölgedeki aktif Rusya faktörü ve Romanya ile birleşme meselesi şeklinde sıralanabilir.[2]

Batı ile Doğu arasında tampon bir bölge olarak tanımlanabilecek olan Moldova, bir yandan AB ve ABDnin diğer yandan ise Rusyanın ilgi alanındadır. Coğrafi konumu, Moldovayı güvenlik tehditlerine karşı hassas ve savunmasız bir hale getirmektedir. Tarih boyunca farklı dönemlerde büyük güç olarak kabul edilen devletler arasındaki savaş ve çatışmalardan sıkça etkilenen ülke, bölgesinde yeni çatışmaları önleme yönünde bir tavır geliştirmiştir. Bazı araştırmacılar tarafından Moldovanın jeopolitik stratejisi çift yönlü hizalanma (*dual alignment*) şeklinde tanımlanmaktadır. Uluslararası aktörler olarak hem AB hem de Rusya yerel siyaseti etkilemek için ağlarını kullanırken halk da bir tarafta Rusya yanlıları diğer tarafta ise Avrupa yanlıları olmak üzere ikiye bölünmüş haldedir.[3] AB ile Rusya arasında kalan eski Sovyet cumhuriyeti, tartışmalı bir alan olarak tanımlanmaktadır ve her iki aktör de bölgesel düzen içerisindeki konumlarını güçlendirmek ve Moldovayı kendi alanlarına çekmek için yumuşak güç unsurlarını kullanmaktadırlar.[4]

Moldovanın AB ile Bütünleşme Siyasası

Moldova, Mart 2022de AB üyeliğine başvurmuş ve Haziran 2022de aday statüsü almıştır. Katılım müzakeleri ise Haziran 2024te resmen açılmıştır. Ayrıca AB ve Moldova, Doğu Ortaklığı kapsamında da iş birliği yapmaktadır.[5] Bunun yanında Ekim 2024te Moldovada anayasanın AB üyeliğini kapsayacak biçimde değiştirilmesine dair referandum yapılmış ve kılpayı farkla ABye katılım lehinde sonuçlanmıştır. ABD, Kanada ve Avrupa ülkelerinde yaşayan Moldovalıların oyu referandumda belirleyici olmuştur.[6] İktidardaki PAS, temel destekçi kitlesi olan diasporaya güvenmektedir. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde yurtdışında yaşayan 330 bin seçmenin yüzde 83ü ikinci turda Sanduyu desteklemiştir ve bu parlamento seçimlerinde bir önceki seçime kıyasla yüzde 30 daha fazla sandık açılmıştır. Ayrıca PAS, jeopolitik anlatıyı Doğu ile Batı arasında kader belirleyici bir tercih olarak tasvir etmektedir.[7] Muhalefette yer alan BEP ve Şor bağlantılı hareketlerin oluşturduğu Rus yanlısı blok ise Avrupa bütünleşmesini ulusal bağımsızlığa bir tehdit olarak sunmaktadır.[8] AB yanlısı PASın zaferi, ülkenin AB yöneliminin teyidi anlamına gelirken ABnin Doğu Avrupadaki etkisini artırmaya devam ettirdiğini göstermektedir. Buna karşın bunun Rusyadan bir kopuş olduğunu söylemek, aceleci bir yorum olacaktır.

Rusyanın Moldovadaki Nüfuzu ve Moldovanın Enerji Bağımlılığı

Rusya, Moldovayı kendi yakın çevresi (*near abroad*) olarak gördüğünden ABnin doğu genişlemesini bir tehdit olarak algılamaktadır. Brükselin post-Sovyet coğrafyaya doğru

genişleme çabaları, Moskova tarafından kendi nüfuz alanlarının hiçe sayılarak kuşatılması şeklinde görülmektedir ve refleks geliştirmesine yol açmaktadır.[9]

Moldovanın Rusya ile gerçekleştirdiği mal ticaretinin oranı önemli ölçüde düşerek toplam mal ticaretinin yaklaşık yüzde 2 buçuğuna kadar gerilemiştir. Bu oran Çin için yüzde 9,8, Ukrayna için yüzde 11,1 ve AB için yüzde 54tür. Buna karşın ülkenin Rusyaya olan enerji bağımlılığı devam etmektedir. Dolayısıyla da Rusyanın Moldova üzerindeki nüfuzunun temel dayanaklarından biri enerji tedarikidir. Moldova, enerjisinin çoğunu ithal etmektedir ve Rusya petrol ile gaz tedarikinde başat konumdadır. Her ne kadar Moldova, Rusya-Ukrayna Savaşından sonra Rusyadan doğrudan gaz almayı bırakmış olsa da hala Moldova'nın elektriğinin yaklaşık yüzde 70'i Rus gazından elde edilerek üretilen Transdinyester'deki Ciciurgan santralinden gelmektedir.

Transdinyester ve Gagauzya

Transdinyester Moldova Cumhuriyeti, Sovyetlerin dağılmasının ardından 1992 yılında gerçekleşen savaşla birlikte Moldovadan tek taraflı olarak bağımsızlığını ilan etmiştir. *De facto* bağımsız olan bu bölge hem askeri hem de ekonomik olarak Rusya tarafından desteklenmektedir. Moldovadaki Rus yanlısı siyasetçiler, Merkez Seçim Komisyonunun Transdinyesterde ikamet eden Moldova vatandaşı seçmene karşı ayrımcılık yapıldığını ileri sürmektedir. Bu şekilde Rus yanlısı partilere oy vereceği düşünülen Rusyada ve Transdinyesterde yaşayan yaklaşık 750 bin civarında seçmenin oy kullanması engellenmektedir. Sandunun seçimlerdeki bu galibiyetlerinin ardından Gagauzya ve Transdinyester yönetimlerini tasfiyeye girişeceği bir döneme girileceği de öngörülmektedir. [10]

Gagauzya, Moldova Cumhuriyeti içerisinde yer alan Türk kökenli nüfusun bulunduğu özerk bir bölgedir. Gagauzyadaki halk, 2024 yılındaki referandumda yüzde 95 oranında ABye karşı oy kullanırken 2025teki seçimde de Rus yanlısı partileri desteklemiştir. Gagauzya, Rusya tarafından Rus dünyasının (*Russkiy mir*) bir parçası olarak görülmektedir. Romanyanın tarihsel olarak Moldova ile birleşme ülküsüne ülkenin güneyinde yaşayan Gagauz Türkleri sıcak bakmamaktadır. Hatırlanacağı üzere geçtiğimiz Ağustos ayında Gagauz Özerk Yeri Başkanı Gutul, Moldovada yasaklı Şor partisine Rusyadan para aktardığı gerekçesiyle tutuklanmıştı.

Sonuç

Sonuç olarak, Moldovadaki son parlamento seçimleri, ülkenin yalnızca iç siyasal dinamiklerinin değil, aynı zamanda Rusya ile Avrupa Birliği arasındaki geniş jeopolitik rekabetin de bir yansıması olmuştur. Eylem ve Dayanışma Partisinin (PAS) zaferi, Moldovanın Avrupa Birliği ile bütünleşme yönündeki kararlılığını teyit etse de, bu yönelimin Rusyadan kesin bir kopuş anlamına geldiğini söylemek için henüz erkendir. Moldovanın AB üyeliği sürecinde gerçekleştireceği kurumsal, ekonomik ve hukuksal reformlar; uzun vadede ülkenin kronikleşmiş ekonomik, toplumsal ve siyasal sorunlarına

çözüm üretme potansiyeli taşımaktadır. Ancak seçim sonuçları, toplumun Batı yanlısı ve Rusya yanlısı kesimler arasında belirgin biçimde bölündüğünü göstermekte; bu durum, Moldovanın siyasal istikrarı açısından dikkatle yönetilmesi gereken bir toplumsal fay hattına işaret etmektedir. Diğer yandan, Moldovadaki Gagauz Türkleri, hem ülkenin çokkültürlü yapısının hem de bölgesel güç dengelerinin önemli bir unsurunu oluşturmaktadır. Türkiye açısından Gagauz Türklerinin dil ve kültürlerinin korunması, kimliklerinin yaşatılması ve haklarının güvence altına alınması yönünde geliştirilecek işbirlikleri, yalnızca kültürel bir sorumluluk değil, aynı zamanda bölgesel barış ve istikrara katkı sunacak stratejik bir adım olacaktır. Bu çerçevede Moldovanın geleceği, hem Avrupa yönelimiyle derinleşen reform süreçlerini başarıyla yönetebilmesine hem de içsel toplumsal uyumu ve çokkültürlü yapısını koruyabilmesine bağlı görünmektedir.

[1] Rikard Jozwiak, Moldova's Pro-EU Election Result A Win For Brussels As Much As Chisinau, *RFE/RL*, 29 Eylül 2025, https://www.rferl.org/a/moldova-eu-election-result-win-brussels-chisinau/33543650.html.

[2] Müberra Koçyiğit Türk, Jeopolitik Açıdan Moldovanın Toprak Bütünlüğü ve Bölgesel-Küresel Aktörlerin Etkisi, *Journal of Suleyman Demirel University Institute of Social Sciences*, no. 50 (1 Eylül 2024): 1 □□□□ https://research.ebsco.com/linkprocessor/plink?id=1ce08708-996e-3493-bd61-2f606befc703.

[3] Roxana-Maria Nistor, Shaping Minds through Discourse: Propaganda Narratives in Moldovas 2024 Elections, *Online Journal Modelling the New Europe*, no. 46 (1 Aralık 2024): 190–210. doi:10.24193/OJMNE.2024.46.09.

[4] Johannes Wetzinger, The Geopolitics of Higher Education: The Case of Moldova between the EU and Russia, *Policy Reviews in Higher Education* 6, no. 2 (1 Ocak 2022): 205–29. doi:10.1080/23322969.2022.2101506.

[5] Moldova, *the Council of the EU and the European Council*, https://www.consilium.europa.eu/en/policies/moldova/.

[6] Gabriel Gavin, Moldova votes yes to joining EU by tiny margin, *Politico*, 21 Ekim 2024, https://www.politico.eu/article/moldova-votes-yes-join-european-union/.

[7] Ondrej Ditrych, The Moldovan parliamentary election: Chișinău has dodged the bullet this time, but dangers to democracy remain, *EUISS*, 29 Eylül 2025, https://www.iss.europa.eu/publications/commentary/moldovan-parliamentary-election-chisinau-has-dodged-bullet-time-dangers.

[8] Florent Parmentier, Moldova's Crucial Parliamentary Election. What's at Stake?, *IFRI*, 22 Eylül 2025, https://www.ifri.org/en/memos/moldovas-crucial-parliamentary-election-whats-stake.

[9] Emrah Dokuzlu, Moldova seçimleri: Rusya-AB rekabetinde yeni bir cephe mi?, *Anadolu Ajansı*, 8 Ekim 2025, https://www.aa.com.tr/tr/analiz/moldova-secimleri-rusya-ab-rekabetinde-yeni-bir-cephe-mi/3710958.

[10] Erkin Öncan, Moldova'da seçimler yaklaşırken: Transinyester'e saldırı iddiaları ne anlama geliyor?, *Independent Türkçe*, 19 Eylül 2025, https://www.indyturk.com/node/765071/haber/moldovada-se%C3%A7imler-yakla%C5%9F%C4%B1rken-transinyestere-sald%C4%B1r%C4%B1-iddialar%C4%B1-ne-anlama-geliyor.

Yazar Hakkında :

Bekir Caner ŞAFAK, 2022 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (Mülkiye) Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünden mezun olmuştur. Yüksek lisans derecesini 2025 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Bölümü'nden "Liberalizm - Demokrasi Gerilimi: Temsil Siyasetine Karşı Antagonistik ve Agonistik Siyaset" başlıklı tezi ile almıştır. Halihazırda Ankara Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi doktora adayıdır.

Lisans öğrenimi sırasında sırasıyla AVİM (2021), T.C. İçişleri Bakanlığı (2021) ve T.C. Ankara Valiliği'nde (2022); mezun olduktan sonra da Erasmus+ programı çerçevesinde Finlandiya'nın Helsinki şehrinde özel bir şirkette olmak üzere staj faaliyetlerinde bulunmuştur.

Şafak, Aralık 2024 tarihinden bu yana AVİM Misafir Araştırmacısıdır.

Atıfta bulunmak için: ŞAFAK, Bekir Caner. 2026. "RUSYA-AB ÇEKİŞMESİNİN SİYASAL BİR GÖRÜNÜMÜ OLARAK MOLDOVA SEÇİMLERİ VE GAGAUZYA." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2025 / 42. Ekim 15. Erişim Kasım 22, 2026. https://avimbulten.org/public/tr/Analiz/RUSYA-AB-CEKISMESININ-SIYASAL-BIR-GORUNUMU-OLARAK-MOLDOVA-SECIMLERI-VE-GAGAUZYA

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır